

УДК 378.147:004.738

Оксана Субіна, кандидат педагогічних наук, доцент,
провідний науковий співробітник,
Інститут професійної освіти НАПН України,
м. Київ, Україна

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Анотація. В статті розкривається сутність моніторингу якості освіти на міжнародному, державному, регіональному, муніципальному та локальному (інституційному) рівнях. Наводяться методичні підходи до формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Виділяються критерії визначення якості професійної освіти в умовах змішаного навчання та принципи, що мають бути покладені в основу побудови системи моніторингу якості освіти.

Ключові слова: моніторинг якості освіти, внутрішня система забезпечення якості освіти, змішане навчання, критерії визначення якості професійної освіти, принципи моніторингу освітньої діяльності

Abstract. The article reveals the essence of monitoring the quality of education at the international, state, regional, municipal and local (institutional) levels. Methodical approaches to the formation of the internal system of ensuring the quality of education in institutions of professional (vocational and technical) education are given. The criteria for determining the quality of professional education in the conditions of mixed education and the principles that should be laid as a basis for building a system for monitoring the quality of education are highlighted.

Key words: monitoring the quality of education, the internal system of ensuring the quality of education, blended learning, criteria for determining the quality of professional education, principles of monitoring educational activity

Якість освіти є важливою умовою успішного розвитку суспільства та економіки держави. За критеріями ООН якість освіти виступає одним з провідних індикаторів якості життя. В цьому контексті особливого звучання набуває питання освітнього моніторингу як важливого управлінського інструмента освітньої політики країни. Закон України «Про освіту» (ст. 48) визначає моніторинг якості освіти як систему «послідовних і систематичних заходів, що здійснюються з метою виявлення та відстеження тенденцій у розвитку якості

освіти в країні, на окремих територіях, у закладах освіти (інших суб'єктах освітньої діяльності), встановлення відповідності фактичних результатів освітньої діяльності її заявленим цілям, а також оцінювання ступеня, напряму і причин відхилень від цілей» [1].

Моніторинг якості освіти може здійснюватися на міжнародному, державному, регіональному, муніципальному та локальному (інституційному) рівнях. При цьому основними завданнями освітнього моніторингу як важливого інструменту освітнього менеджменту можуть бути: діагностична, інформаційна, аналітична, прогностична, корекційна та управлінська функції.

Моніторинг якості освіти *міжнародного рівня* має на меті визначення ефективності функціонування освітньої системи певної держави відповідно до вимог міжнародних стандартів, що дозволяє спиратися на міжнародний досвід при формуванні державної освітньої політики. Моніторинг якості освіти *загальнодержавного рівня* передбачає аналіз стану функціонування освітньої системи країни в цілому та визначення перспектив її розвитку в процесі формування стратегії розбудови освітньої галузі. Під час проведення моніторингу якості освіти *на регіональному рівні* досліджуються стан функціонування системи освіти певного регіону, її специфічні особливості та умови інтеграції в контексті державної освітньої системи. *Муніципальний рівень* моніторингу якості освіти скерований на узагальнення показників діяльності муніципальної системи освіти в цілому та специфіки функціонування всіх її елементів в порівняльному аспекті з метою прогнозування розвитку закладів освіти в певному населеному пункті. Базовою ланкою всіх освітніх моніторингових досліджень є *локальний (інституційний) рівень* моніторингу якості освіти, що передбачає проведення системного аналізу діяльності освітньої інституції в плані реалізації поставлених завдань; організаційних умов діяльності; успішності здобувачів освіти; прогнозування результатів подальшого розвитку та перспектив розбудови освітньої галузі, а також – визначення перспектив для муніципальної системи

освіти в цілому, а також окремих її елементів з урахуванням специфіки діяльності кожного суб'єкта освітньої системи.

Моніторингові дослідження якості освіти всіх рівнів можуть проводитися як зовнішніми аудиторами, так і на базі функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти. При цьому «під внутрішньою системою забезпечення якості освіти розуміється сукупність умов, процедур і заходів у закладі П(ПТ)О, що забезпечують ефективність освітніх і управлінських процесів, які безпосередньо впливають на якість результатів освітнього процесу, формування ключових і професійних компетентностей здобувачів освіти, сприяють всебічному розвитку їх особистості» [2].

В Методичних рекомендаціях щодо формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах професійної (професійно-технічної) освіти зазначається, що «основні показники якості діяльності закладу освіти можна згрупувати за чотирма напрямками:

- 1) освітнє середовище;
- 2) система оцінювання здобувачів освіти;
- 3) педагогічна діяльність педагогічних працівників;
- 4) управлінські процеси закладу освіти» [2]

Відповідно до виділених напрямів для визначення рівня якості освітніх та управлінських процесів заклад освіти має щорічно проводити процедуру самооцінювання за певною моделлю, зокрема, – комплексним самооцінюванням, самооцінюванням за певними напрямками освітньої діяльності або іншою моделлю, обраною закладом професійної освіти. При цьому, доцільно використовувати такі методи збору інформації як опитування, спостереження, вивчення робочої документації закладу. Для обробки та представлення здобутої інформації рекомендується застосовувати такі засоби як узагальнення результатів самооцінювання освітніх та управлінських процесів, обговорення й висвітлення результатів само оцінювання тощо.

В умовах змішаного навчання, що поєднує прогресивні технології очної та дистанційної освіти і спрямоване на оптимізацію організації освітнього процесу, при проведенні моніторингу якості освітньої діяльності доцільно враховувати всі фактори, що впливають на успішність навчання та рівень сформованості знань, умінь і навичок здобувачів освіти. Визначальним чинником якості освіти в умовах змішаного навчання (як і при реалізації очної освіти) є рівень відповідності умов організації освітнього процесу державним вимогам, зокрема, – відповідності освітніх програм, освітніх послуг та освітнього середовища запитам учасників освітнього процесу та критеріям чинних нормативних документів.

Важливими критеріями при визначенні якості професійної освіти в умовах змішаного навчання є:

- матеріально-технічне забезпечення інфраструктури закладу освіти, в тому числі, створення умов для навчання людей з особливими потребами;

- рівень академічної і професійної кваліфікації викладачів та інших фахівців, задіяних в освітньому процесі;

- наявність належного нормативного, навчально-методичного та організаційного забезпечення для реалізації освітнього процесу із застосуванням технологій змішаного навчання;

- забезпечення доступності до необхідних навчальних та інформаційних ресурсів як в очному, так і в дистанційному форматі, зокрема до засобів навчання, цифрових технологій та Інтернету;

- підготовленість викладачів та здобувачів освіти до використання цифрових та онлайн технологій;

- визначення чітких процедур з організації поточного та підсумкового оцінювання здобувачів освіти;

- рівень успішності здобувачів освіти;

- академічна доброчесність та прозорість в діяльності закладу освіти і т.ін.

В основу побудови системи моніторингу якості змішаного навчання мають бути покладені наступні принципи:

- об'єктивності, достовірності, повноти та системності інформації про якість змішаного навчання;

- реалістичності вимог, норм і показників якості, їх соціальної та особистісної значущості, урахування індивідуальних особливостей розвитку окремих здобувачів освіти при аналізі результатів навчання;

- відкритості та прозорості проведення моніторингових процедур оцінки якості освіти; послідовності в проведенні освітньої політики, інтеграції до загальної системи оцінювання якості освіти;

- рефлексії, що реалізується через залучення педагогів до критеріального самоаналізу та самооцінки своєї діяльності, з опорою на об'єктивні критерії й показники; підвищення потенціалу внутрішньої оцінки, самооцінки, самоаналізу кожного педагога;

- оптимальності використання первинних даних для визначення показників якості та ефективності освіти (з урахуванням можливості їх багаторазового використання);

- інструментальності та технологічності задіяних показників (з урахуванням існуючих можливостей збору інформації, методик вимірювання, аналізу й інтерпретації даних, підготовленості споживачів до їх сприйняття);

- мінімізації показників різних рівнів, сумісності системи показників з аналогами; взаємного доповнення оціночних процедур, встановлення між ними взаємозв'язків та взаємозалежності;

- дотримання морально-етичних норм під час проведення процедур моніторингу якості освіти в освітньому закладі.

Основними користувачами результатів моніторингу якості освіти є органи управління освітою, адміністрація та педагогічні працівники закладів освіти, здобувачі освіти, їхні батьки, роботодавці, представники громадськості та інші стейкхолдери. Результати отримані під час освітнього моніторингу порівнюються з результатами діяльності освітньої інституції за попередній період (навчальний рік). Відповідно до виявлених проблем та «зон ризику» проєктуються стратегії

оптимізації освітнього процесу та визначаються завдання з розвитку на наступний рік. Таким чином, моніторинг якості освіти забезпечує системне спостереження за рівнем освітньої діяльності й оперативне вирішення проблем, що виникають в освітньому процесі.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» // База даних «Верховна рада України. Законодавство України». URL: <http://surl.li/ixnq> (дата звернення: 22.05.2024).
2. Методичні рекомендації щодо формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах професійної (професійно-технічної) освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України № 509, від 06.05.2021 // База даних «Міністерство освіти і науки України». URL: <http://surl.li/srjpw> (дата звернення: 22.05.2024).